

Палінчак М.М.

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9990-5314>*

Дорогій Б.В.

*магістерка
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Palinchak Mykola

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of International Economic Relations
State University “Uzhhorod National University”*

Dorohii Beatris

*Master Student
State University “Uzhhorod National University”*

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу особливостей трансформації взаємодії України з міжнародними економічними організаціями в умовах повномасштабної війни та зростання макроекономічних викликів. Основну увагу зосереджено на зміні пріоритетів міжнародного економічного партнерства, посиленні ролі міжнародних економічних організацій у забезпеченні макрофінансової стабільності, фінансової платоспроможності та стійкості фінансового сектору України. Проаналізовано динаміку золотовалютних резервів і структуру зовнішнього бюджетного фінансування як ключові індикатори ефективності міжнародної підтримки в умовах війни, а також окреслено значення гуманітарної, інституційної та безпекової складових співпраці. Зроблено висновок, що трансформація взаємодії з міжнародними економічними організаціями набула системного характеру та стала визначальним чинником підтримання економічної стійкості України, формування антикризового управління та післявоєнного відновлення й європейської інтеграції.

Ключові слова: міжнародні економічні організації, міжнародні економічні відносини, макрофінансова стабільність, економічна стійкість, зовнішнє фінансування, золотовалютні резерви, Україна.

Вступ та постановка проблеми. У сучасних дослідженнях міжнародних економічних відносин значна увага приділяється ролі міжнародних економічних організацій у підтримці макроекономічної стабільності та супроводі структурних реформ, однак механізми та особливості такої взаємодії в умовах повномасштабного воєнного конфлікту залишаються недостатньо систематизованими. Воєнні ризики суттєво змінюють пріоритети економічної політики, інституційні можливості держави та характер міжнародного економічного партнерства, що актуалізує потребу переосмислення змісту, інструментарію та функціональної спрямованості співпраці з міжнародними економічними організаціями.

Особливої наукової уваги потребує питання адаптації традиційних моделей міжнародної економічної підтримки до умов тривалої воєнної нестабільності, обмеженого доступу держави до ринкових джерел фінансування та зростання фіскальних і боргових

ризиків. Відсутність цілісного наукового аналізу ролі міжнародних економічних організацій у забезпеченні економічної стійкості, фінансової безпеки та інституційної безперервності держави в умовах війни ускладнює формування ефективних стратегій міжнародної економічної взаємодії як у короткостроковій антикризовій, так і в довгостроковій відновлювальній перспективі, а також обмежує можливості узагальнення практичного досвіду для подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасних наукових дослідженнях міжнародних економічних відносин значна увага приділяється ролі міжнародних економічних організацій у забезпеченні макрофінансової стабільності держав, особливо в умовах зростання глобальних ризиків та кризових шоків. Зокрема, у дослідженні Т. Шпомера та А. Фабриченка [1] комплексно розглянуто взаємодію макропруденційних заходів і зовнішньої фінансової підтримки, акцентуючи увагу на ролі

міжнародних фінансових інституцій у запобіганні системній дестабілізації економіки України.

Значний масив емпіричних досліджень базується на офіційних статистичних даних і аналітичних матеріалах державних інституцій. Звіти Національного банку України щодо динаміки міжнародних резервів [2], а також інформаційно-статистичні огляди [3] дозволяють оцінити макрофінансові наслідки співпраці з міжнародними економічними організаціями та їх вплив на валютну і фінансову стабільність держави, а практичні аспекти зовнішнього бюджетного фінансування деталізовано у звітах UkraineInvest [5], присвячених реалізації Ukraine Facility Programme.

Теоретичні та методологічні засади дослідження економічних процесів у країнах, що постраждали від збройних конфліктів, представлені у фундаментальній праці Р. Verwimp, Р. Justino та Т. Brück [6], де розглядаються мікроекономічні наслідки насильницьких конфліктів та їх вплив на економічну поведінку і відновлення. Політико-економічний контекст європейської інтеграції України в умовах війни та проблематика економічної безпеки в умовах гібридних загроз висвітлені у працях Т. Ash та співавторів [7] і М. В. Білоконя та А. А. Смаглюка [8], у яких підкреслено значення міжнародної підтримки для зміцнення економічної стійкості України.

Водночас, незважаючи на наявний науковий доробок, у літературі недостатньо систематизовано особливості трансформації взаємодії України з міжнародними економічними організаціями саме в умовах повномасштабної війни, що зумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є визначення особливостей та напрямів трансформації взаємодії України з міжнародними економічними організаціями в умовах повномасштабної війни з метою оцінки їх ролі у забезпеченні макрофінансової стабільності, економічної стійкості та інституційної безперервності держави. Для досягнення поставленої мети передбачено: проаналізувати зміну пріоритетів і інструментів співпраці України з міжнародними економічними організаціями в умовах воєнної кризи; оцінити вплив міжнародної фінансової підтримки на макрофінансову та фінансову стабільність України; дослідити роль міжнародних економічних організацій у зміцненні фінансового сектору та соціально-економічної стійкості; окреслити значення міжнародної координації у процесах післявоєнного відновлення та євроінтеграції України. Реалізація зазначених завдань дасть змогу сформувати цілісне уявлення про функціональну роль міжнародних економічних організацій у системі антикризового економічного управління України в умовах війни та визначити напрями подальшого вдосконалення міжнародного економічного партнерства.

Результати дослідження. Повномасштабна війна, розпочата проти України у 2022 році, кардинально змінила економічний курс країни та переклала її відносини з міжнародними економічними організаціями. Якщо до війни співпраця

зосереджувалася переважно на довгостроковому розвитку, секторальних реформах та європейській інтеграції, то реалії війни вимагають переходу до термінової стабілізації, зміцнення стійкості та економічного управління, орієнтованого на виживання. Ця трансформація розширила як масштаб, так і глибину взаємодії України з МЕО, підкресливши їхню вирішальну роль у реагуванні на кризу, інституційній безперервності та плануванні післявоєнного відновлення. У міру продовження конфлікту взаємодія України з цими організаціями перетворилася на багатовимірне партнерство, що охоплює фінансову, гуманітарну, технічну, інфраструктурну та стратегічну сфери.

З самого початку вторгнення Україна зіткнулася з безпосередніми загрозами макроекономічній стабільності та платоспроможності бюджету, що спонукало до швидкого поглиблення співпраці з інституціями, здатними надати екстрену фінансову допомогу та макроекономічні рекомендації. Економічні аналізи воєнного часу показують, що країни, які зазнають масштабної військової агресії, зазвичай стикаються з серйозними фінансовими потрясіннями, обвалом дохідної бази, різким зростанням видатків на оборону та посиленням інфляційного тиску.

Україна, зіткнувшись із подібними дестабілізуючими чинниками, значною мірою покладалася на МЕО для надання стабілізаційних коштів, захисту платіжних систем та підтримки заходів центрального банку, спрямованих на збереження монетарного контролю. Ця співпраця дозволила Україні уникнути гіперінфляції, підтримати стабільність обмінного курсу в екстремальних умовах та зберегти основні функції держави попри значне фінансове навантаження [1].

Одним із ключових показників макроекономічної стійкості країни в умовах воєнної кризи є обсяг золотовалютних резервів, який відображає здатність центрального банку підтримувати валютну стабільність, виконувати зовнішні зобов'язання та реагувати на фінансові шоки. У період воєнних потрясінь роль резервів суттєво зростає, оскільки вони слугують основним інструментом згладжування валютних коливань, забезпечення безперервності зовнішніх розрахунків і підтримки довіри до національної фінансової системи. Достатній рівень міжнародних резервів також є важливою передумовою збереження макрофінансової рівноваги за умов обмеженого доступу держави до міжнародних ринків капіталу.

В умовах повномасштабної війни динаміка резервів України стала прямим індикатором ефективності співпраці з міжнародними економічними організаціями, зокрема у контексті залучення стабілізаційного фінансування та реалізації узгоджених макроекономічних заходів. Динаміку золотовалютних резервів України у 2012–2025 рр. подано на рисунку 1.

Представлена динаміка на рис. 1 свідчить про суттєві коливання обсягів золотовалютних резервів України залежно від економічних та геополітичних умов. У 2014–2015 роках спостерігалось різке

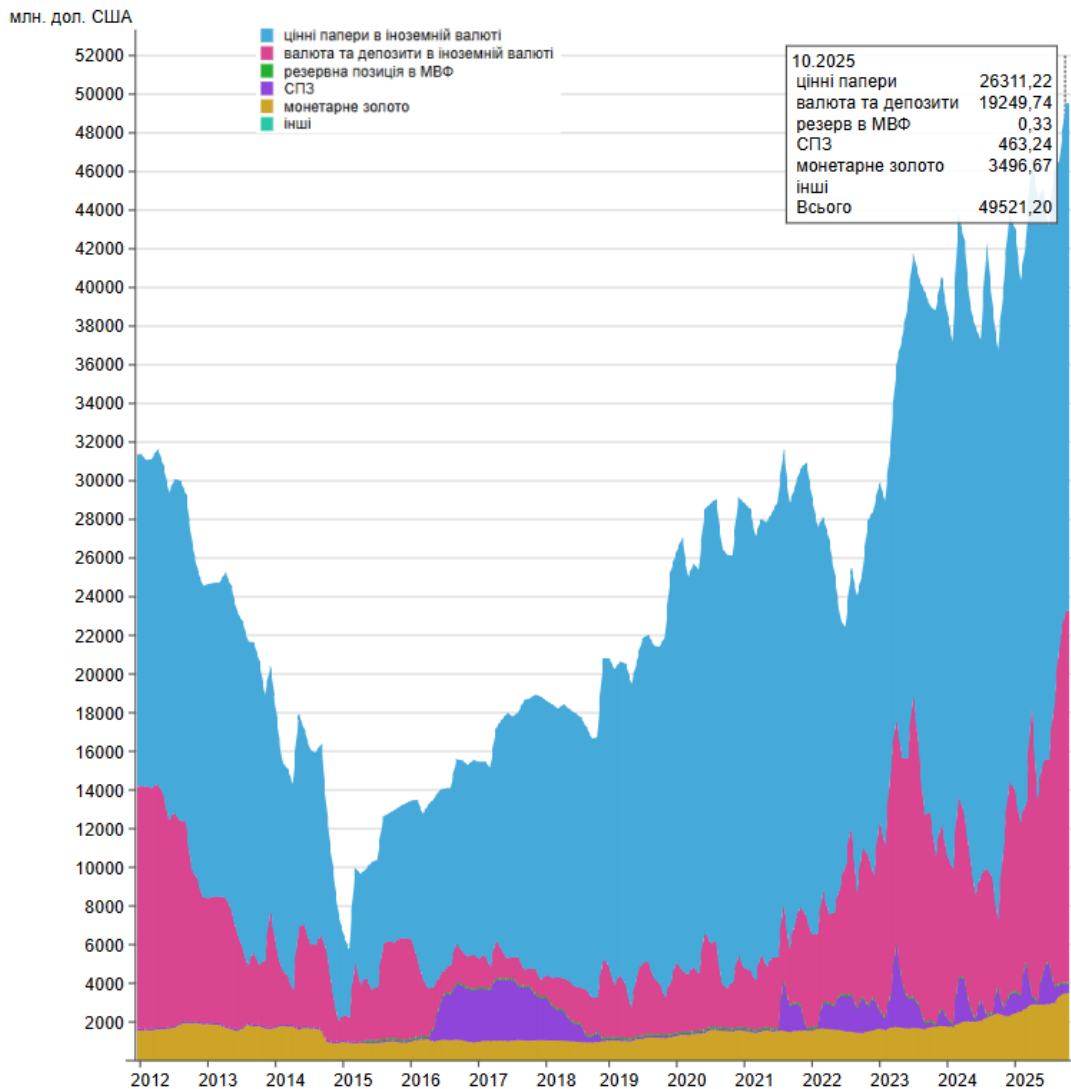

Рис. 1. Динаміка золотовалютних резервів України (2012–2025 рр.), млн дол. США

Джерело: [2; 3]

скорочення резервів, що було зумовлено економічною кризою, анексією Криму та початком воєнних дій на сході країни. Подальше поступове відновлення резервів у 2016–2021 роках відображає стабілізацію макроекономічної ситуації та активну співпрацю України з міжнародними економічними організаціями, зокрема МВФ. Починаючи з 2022 року, динаміка резервів чітко визначається впливом повномасштабної війни рф проти України, яка з одного боку спричинила зростання потреб у валютних інтервенціях та фінансуванні дефіциту бюджету, а з іншого – забезпечила безпрецедентні обсяги міжнародної фінансової допомоги. Саме завдяки зовнішній підтримці та надходженням від міжнародних економічних організацій у 2023–2025 роках зафіксовано суттєве зростання загального обсягу золотовалютних резервів, що свідчить про їх ключову роль у підтриманні фінансової стійкості України в умовах війни.

Станом на жовтень 2025 року загальний обсяг золотовалютних резервів України досяг

49521,20 млн. дол. США. Основну частку резервів формують цінні папери – 26311,22 млн дол. США, а також валюта та депозити в іноземній валюті – 19249,74 млн дол. США, що свідчить про високу ліквідність резервних активів. Обсяг монетарного золота становить 3496,67 млн дол. США, тоді як СПЗ дорівнюють 463,24 млн дол. США, а резерв в МВФ – 0,33 млн дол. США.

Важливим аспектом взаємодії в умовах війни є зміцнення стійкості фінансового сектору, оскільки конфлікт спричинив надзвичайне навантаження на українську банківську систему та фінансову інфраструктуру. Міжнародні економічні організації надали підтримку українським регуляторним органам у вигляді технічних рекомендацій щодо оцінки ризиків, оновлених практик нагляду та адаптації макропруденційних інструментів до викликів воєнного часу. Дослідження фінансового управління в умовах конфлікту підкреслюють, що для запобігання системному фінансовому колапсу надзвичайно важливо підтримувати безперервність

нагляді, забезпечувати доступ до ліквідності та зберігати довіру громадськості. Завдяки цим каналам незалежні зовнішні оцінки відіграли ключову роль у стабілізації банківського сектору, підтримці екстрених регуляторних коригувань та допомозі Україні у запобіганні більш широкому фінансовому зараженню [4].

В умовах воєнного дефіциту внутрішніх ресурсів зовнішнє фінансування стало критично важливим джерелом забезпечення безперервності бюджетних функцій держави. Міжнародні економічні організації та уряди партнерських країн забезпечили значну частину фінансових надходжень до бюджету України. Структуру зовнішнього фінансування державного бюджету України у 2024 році за основними донорами наведено на рисунку 2.

Дані наведені на рис. 2 свідчать, що у 2024 році ключову роль у зовнішньому фінансуванні державного бюджету України відіграють міжнародні економічні організації та офіційні партнери. Найбільшим донором виступає Європейський Союз, який надав 17,3 млрд. дол. США, з яких 14,1 млрд. дол. США припадає на пільгові кредити та 3,2 млрд. дол. США – на грантову допомогу в межах Ukraine Facility Programme. Значні обсяги фінансування забезпечили США – 8,3 млрд. дол. США у формі грантів, а також Міжнародний валютний фонд, який надав 5,3 млрд. дол. США пільгових кредитів, спрямованих на підтримку макрофінансової стабільності. Вагомий внесок зробила Японія – 4,3 млрд. дол. США у вигляді пільгових кредитів, грантів та гарантій, а також Світовий банк – 3,2 млрд. дол. США пільгового фінансування.

Додаткову підтримку забезпечили Канада (1,8 млрд. дол. США), Велика Британія (1,0 млрд. дол. США у формі гарантій), Норвегія (306 млн. дол. США грантів), Південна Корея (100 млн. дол. США), Банк розвитку Ради Європи (11 млн. дол. США) та Іспанія (3 млн. дол. США). Така структура зовнішнього фінансування відображає поєднання короткострокових антикризових заходів і довгострокових інструментів підтримки,

зумовлених не лише повномасштабною війною рф проти України, а й обмеженим доступом держави до ринкових запозичень, високим рівнем боргових ризиків та потребою у стабільному пільговому фінансуванні. Загалом це підтверджує визначальну роль міжнародних економічних організацій у забезпеченні фіскальної та макрофінансової стійкості України у 2024 році.

Економічне управління в умовах війни також вимагало розширення співпраці у сфері гуманітарної та економічної стійкості, що відображало глибокий взаємозв'язок між соціальною стабільністю та економічною функціональністю. Мільйони внутрішньо переміщених осіб, значні порушення на ринку праці та збільшення попиту на соціальний захист вимагали значної підтримки з боку міжнародних організацій. Ці організації надавали допомогу для реалізації програм зайнятості, створення систем соціального захисту, ініціатив щодо зміцнення стійкості громад та захисту вразливих груп населення. Дослідження гуманітарних та економічних взаємодій підкреслюють, що країни, які постраждали від конфліктів, не можуть підтримувати економічну стабільність без паралельної підтримки добробуту населення та збереження людського капіталу. Таким чином, діяльність МЕО в Україні все більше охоплює соціальні та гуманітарні аспекти, які безпосередньо впливають на економічну стійкість.

Не менш важливим для співпраці в умовах війни є залучення міжнародних економічних організацій до планування відновлення та розробки довгострокових програм відновлення. Масштаби руйнувань промислових об'єктів, транспортних мереж, житлового фонду та енергетичної інфраструктури вимагають скоординованого міжнародного підходу до відновлення. Міжнародні інституції відіграють провідну роль у проведенні оцінки збитків, визначенні потреб у відновленні, розробці секторальних стратегій відновлення та мобілізації глобального фінансування. Порівняльні дослідження післявоєнної реконструкції показують, що багатостороння координація значно підвищує ефективність

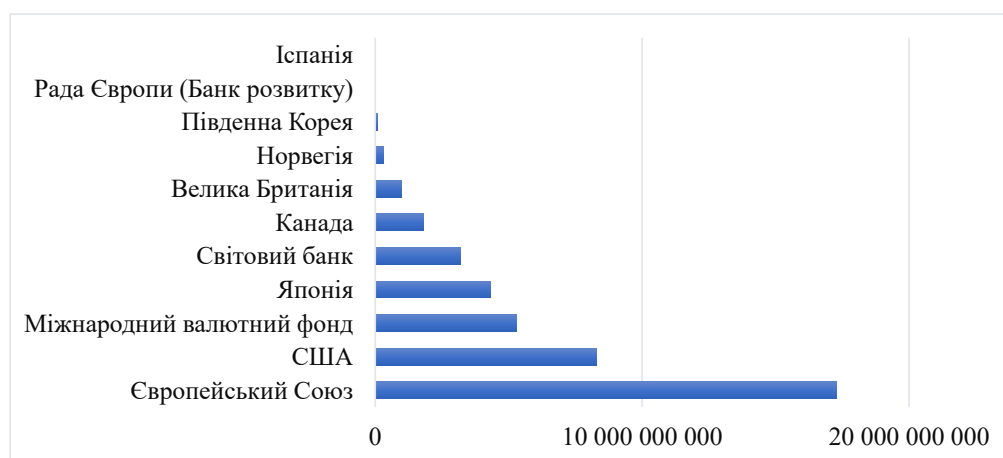

Рис. 2. Структура зовнішнього фінансування державного бюджету України у 2024 р, за основними донорами, дол. США

Джерело: складено автором на основі [5]

проектів, зменшує дублювання та сприяє прозорості розподілу ресурсів. Для України участь МЕО в плануванні реконструкції допомагає закріпити довгострокове відновлення в ширших рамках європейської інтеграції, зеленого переходу та інституційної модернізації [6].

Війна також прискорила рух України до глибокої інтеграції з європейськими та трансатлантичними структурами управління, зокрема тими, що стосуються гармонізації законодавства, інституційної конвергенції та зміцнення верховенства права. Міжнародні організації посилили свою підтримку реформ, необхідних для гармонізації українського законодавства зі стандартами ЄС, зміцнення демократичних інститутів та поліпшення управління в умовах воєнного тиску. Дослідження європеїзації в державах, що постраждали від конфліктів, показують, що міжнародне інституційне залучення підвищує довіру до реформ та зменшує ризики інституційної фрагментації. Завдяки цій співпраці Україна продовжує просуватися до членства в ЄС, одночасно зміцнюючи свою стійкість в умовах триваючого конфлікту [7].

Все більш важливим аспектом співпраці України з МЕО в умовах війни є зміцнення національної економічної безпеки, особливо у відповідь на гібридні загрози, кібератаки, економічний тиск та порушення роботи критичної інфраструктури. Українські вчені

підкреслюють, що міжнародна допомога підвищує стійкість фінансових і цифрових систем, підтримує потенціал кіберзахисту та сприяє укладанню угод про обмін інформацією, що зменшують вразливість до іноземного втручання. У цьому сенсі роль МЕО виходить за межі традиційної економічної підтримки і охоплює економічне управління, пов'язане з безпекою, необхідне для захисту національної економіки в умовах гібридної війни [8].

Висновки. Особливості взаємодії України з міжнародними економічними організаціями в умовах війни свідчать про складну та трансформаційну еволюцію. Те, що раніше слугувало переважно платформою для реформ і розвитку, перетворилося на комплексну систему реагування на надзвичайні ситуації, що підтримує макроекономічну стабілізацію, фінансове управління, гуманітарну стійкість, безперервність торгівлі та стратегічне планування відновлення. МЕО зараз є незамінними партнерами України в її зусиллях щодо підтримання економічної стабільності, захисту інституційної спроможності та визначення шляху до післявоєнного відновлення. Оскільки конфлікт продовжує змінювати як внутрішні, так і міжнародні економічні реалії, стабільна та стратегічно скоординована співпраця з цими організаціями залишатиметься важливою для довгострокової стійкості, безпеки та інтеграції України у світову економічну систему.

Список використаних джерел:

1. Шпомер Т., Фабриченко А. Фінансова стабільність України під час війни: взаємодія макропруденційних заходів та зовнішньої фінансової підтримки. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Vol. 10. P. 560–580.
2. Динаміка міжнародних резервів. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves-allinfo/dynamics?startDate=01.01.2020&endDate=01.12.2025> (дата звернення: 10.10.2025).
3. Золотовалютні резерви України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/> (дата звернення: 10.10.2025).
4. Buriachenko O. et al. International Support for Ukraine: Evaluating the Impact of Military, Economic, and Diplomatic Aid. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*. 2025. No. 88.
5. Ukraine Facility Programme provides the largest amount of external financing to Ukraine's state budget in 2024. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/ukraine-facility-programme-provides-the-largest-amount-of-external-financing-to-ukraines-state-budget-in-2024/> (дата звернення: 10.10.2025).
6. Verwimp P., Justino P., Brück T. The microeconomics of violent conflict. *Journal of Development Economics*. 2019. Vol. 141. Art. 102297.
7. Ash T. et al. The struggle for Ukraine. London : Chatham House, 2017. 256 p.
8. Білоконь М. В., Смаглюк А. А. Економічна безпека України в умовах гібридних загроз. *Український економічний часопис*. 2024. № 5. С. 118–124.

References:

1. Shpomer T., Fabrychenko A. (2025). Financial Stability of Ukraine during the War: Interaction of Macroprudential Measures and External Financial Support. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. Vol. 10. Pp. 560–580. (in Ukrainian)
2. National Bank of Ukraine. Dynamics of International Reserves. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves-allinfo/dynamics?startDate=01.01.2020&endDate=01.12.2025> (accessed October 10, 2025).
3. Minfin. Gold and Foreign Exchange Reserves of Ukraine. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/> (accessed October 10, 2025).
4. Buriachenko O., et al. (2025). International Support for Ukraine: Evaluating the Impact of Military, Economic, and Diplomatic Aid. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*. No. 88.
5. UkraineInvest. Ukraine Facility Programme Provides the Largest Amount of External Financing to Ukraine's State Budget in 2024. Available at: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/ukraine-facility-programme-provides-the-largest-amount-of-external-financing-to-ukraines-state-budget-in-2024/> (accessed October 10, 2025).
6. Verwimp P., Justino P., Brück T. (2019). The Microeconomics of Violent Conflict. *Journal of Development Economics*. Vol. 141. Art. 102297.

7. Ash T., et al. (2017). *The Struggle for Ukraine*. London : Chatham House, 256 p.
8. Bilokon M.V., Smahliuk A.A. (2024). Economic Security of Ukraine under Hybrid Threats. *Ukrainian Economic Journal*. No. 5. Pp. 118–124. (in Ukrainian)

UKRAINE'S INTERACTION WITH INTERNATIONAL ECONOMIC ORGANISATIONS IN THE CONTEXT OF A FULL-SCALE WAR

Summary. The article is devoted to a comprehensive study of the transformation of Ukraine's interaction with international economic organisations in the context of full-scale war and a sharp increase in macroeconomic, financial and security challenges. Military aggression against Ukraine has led to a radical change in the country's economic priorities, manifested in a shift from a focus on long-term development and structural reforms to a crisis management regime aimed at ensuring macro-financial stability, budgetary solvency and institutional continuity. In this context, international economic organisations have become key partners in the system of anti-crisis economic management. The article analyses the change in the content, scope and functional orientation of Ukraine's cooperation with international economic organisations in the context of war. Particular attention is paid to the role of international financial support in containing inflationary pressures, stabilising the currency market and preventing systemic risks in the financial sector. Based on an analysis of the dynamics of Ukraine's gold and foreign exchange reserves in 2012-2025, it is argued that external financial assistance was the decisive factor in maintaining the country's macroeconomic stability during the military crisis. The structure of external financing of Ukraine's state budget has been studied and the leading role of international economic organisations and official partners in covering the fiscal deficit in conditions of limited access to market borrowing has been determined. Special attention is paid to the role of international economic organisations in strengthening the stability of Ukraine's financial sector through technical and advisory support, as well as the adaptation of regulatory instruments to wartime conditions. The importance of the humanitarian and socio-economic components of international assistance related to overcoming the consequences of internal displacement and growing social protection needs, which are important factors for economic stability, is revealed. The study emphasises the growing role of international economic organisations in planning Ukraine's post-war recovery, coordinating financial resources and institutional modernisation in the context of European integration. It concludes that the transformation of Ukraine's interaction with international economic organisations has become systemic and a key factor in crisis management and long-term economic recovery.

Keywords: international economic organisations, international economic relations, macrofinancial stability, economic stability, external financing, gold and foreign exchange reserves, Ukraine.

Стаття надійшла: 19.11.2025

Стаття прийнята: 12.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025